

การสร้างสรรคผลงานศิลปะร่วมสมัย โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการปริวรรต
พระธรรมใบลานล้านนา เรื่อง กุสสะราช
The Creation of Contemporary Art Inspired by the Transcription of
the Phra Dhamma Bai Lan Lanna Story about Kussaraj

พระอภิญญา บุญทาหตุ, สิริรัญญา ณ เชียงใหม่, ลิปิกร มาแก้ว
Phra Aphiphu Buntalhu, Siriranya Na Chiang Mai, Lipikorn Makaew
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
Rajamangala University of Technology Lanna
Corresponding Author E-mail: krapukluk95@gmail.com

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นการผสมผสานแนวความคิดที่ได้จากวรรณกรรมล้านนา เพื่อนำมาตีความในสร้างสรรคศิลปะร่วมสมัย ให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน ในบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อการปริวรรตพระธรรมใบลานล้านนา เรื่อง กุสสะราช จากอักษรล้านนาเป็นอักษรไทยวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญ แนวคิดหลักที่ปรากฏในวรรณกรรม 2) เพื่อพัฒนาแนวคิดและการตีความใหม่จากวรรณกรรมชาดก “กุสสะราช” เชื่อมโยงแนวคิดด้านศาสนาและวัฒนธรรมล้านนาเข้ากับบริบททางสังคมร่วมสมัย ใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรคผลงานศิลปะกรรม 3) เพื่อสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย สะท้อนการตีความใหม่ จากวรรณกรรมล้านนา และจัดแสดงผลงานนิทรรศการศิลปะเผยแพร่องค์ความรู้ และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา

ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เช่น พระธรรมใบลานล้านนา เรื่อง กุสสะราช จำนวน 3 ผูก ผู้ปริวรรตและผู้เชี่ยวชาญภาษาล้านนา 3 คน และ กลุ่มตัวอย่างศิลปินที่นำผลงานมาศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปริวรรตและการวิเคราะห์เนื้อหาจากพระธรรมใบลานล้านนา ซึ่งเน้นเรื่อง “ความหลง” เป็นแนวคิดสำคัญ 2) การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วม

สมัยที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดวรรณกรรมล้านนากับชีวิตสมัยใหม่ โดยแบ่งผลงานออกเป็น 3 หัวข้อ หลงในความไม่มี หลงในความคิด และหลงในโลก 3) การจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์มีจำนวนทั้งหมด 6 ชิ้นงาน ที่ได้แสดงถึงการตีความใหม่ที่เชื่อมโยงคำสอนทางพระพุทธศาสนา กับสภาพสังคมปัจจุบัน ผลงานทั้งหมดสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคสีอะคริลิกบนผืนผ้าใบขนาด 120x100 เซนติเมตร สื่อนำผ่านมุมมองของศิลปะร่วมสมัย

คำสำคัญ: พระธรรมไบลานล้านนา, ธรรม์กุสสะราช, การปริวรรต, จิตรกรรมร่วมสมัย, ความหลง

Abstract

This research focuses on the creation of contemporary paintings by integrating concepts derived from Lanna literature, aiming to reinterpret and apply them in contemporary art that resonates with modern society. The objectives of this study are: 1) to transcribe the Phra Dhamma Bai Lan Lanna text of “Kussaraj” from Lanna script to Thai script, analyze its content, summarize the main ideas, and identify the key concepts present in the literature; 2) to develop new interpretations from the “Kussaraj” Jataka, linking religious and Lanna cultural concepts with contemporary social contexts, and using them as inspiration for the creation of artworks; and 3) to create contemporary paintings that reflect new interpretations of Lanna literature, organize an art exhibition to disseminate knowledge, and promote the conservation of Lanna culture.

Research Methodology: This research employs qualitative methods, studying both primary and secondary sources such as the Phra Dhamma Bai Lan Lanna (three volumes), three Lanna language experts, and three artists whose works serve as creative guidelines.

The findings reveal that: 1) the transcription and content analysis of the Phra Dhamma Bai Lan Lanna highlight “delusion” as a central theme; 2) the creation of contemporary paintings demonstrates the connection between Lan-

na literary concepts and modern life, categorized into three themes: Delusion of Emptiness, Delusion of Thought, and Delusion of the World; and 3) an exhibition of six creative works was held, showcasing new interpretations that link Buddhist teachings with the current social context. All artworks were created using acrylic paint on canvas (120x100 cm), conveying perspectives of contemporary art.

Keywords: Phra Dhamma Bai Lan Lanna, Dhamma Kussaraj, Transcription, contemporary painting, Delusion

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ของสังคมไทย โดยเฉพาะงานศิลปกรรมและวรรณกรรมที่สะท้อนภาพวิถีชีวิต ความเชื่อ และปรัชญาการดำเนินชีวิตของผู้คนในอดีตอย่างลึกซึ้ง หนึ่งในภูมิปัญญาที่มีคุณค่าและสืบทอดมาอย่างยาวนาน คือ ภูมิปัญญาชาวล้านนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านเอกสารประเภทจารึกบนใบลาน เอกสารเหล่านี้ประกอบด้วยพระไตรปิฎก อรรถกถา ชาดก หลักธรรมคำสอน คติเตือนใจ ตำนาน และเรื่องเล่าที่สำคัญ อันเป็นกลไกในการถ่ายทอดแนวคิดและคุณค่าทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ผลงานจารึกบนใบลานล้านนาเหล่านี้จึงถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่ไม่เพียงแต่ใช้ในการศึกษาอดีต แต่ยังสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างสรรค้งานศิลปะร่วมสมัยได้อย่างงดงาม

พระพุทธศาสนาแผ่เข้าไปสู่ดินแดนภาคเหนือของประเทศไทย ครั้งแรก สมัยพระนางจามเทวี ประมาณ พ.ศ. 1204 (ประเสริฐ ฐ นคร และปวงคำ ต้อยเขียว, 2562: 2) จากละโว้หรือลพบุรี เข้าสู่หริภุญชัยหรือลำพูน ต่อมา พ.ศ. 1898-2068 เป็นยุครุ่งเรือง ของอาณาจักร ล้านนา ช่วงระยะเวลานี้เรียกได้ว่า “ยุคทองของล้านนา” (ธีระพงษ์ จาตุมา, 2566: 3) และในปี พ.ศ. 2020 พระเจ้าติโลกราช ก็ได้มีการชำระพระไตรปิฎก ในแว่นแคว้นล้านนาขึ้นที่วัดมหาโพธารามหรือวัดเจ็ดยอด (ศูนย์ศึกษาเอกสารโบราณ (ศ.อ.บ.), 2559: 113) การทำสังคายนาครั้งที่ 8 ของโลกในดินแดนล้านนา ได้จารึกพระไตรปิฎกอักษรล้านนาแล้วส่งไป ยังวัดต่างๆ ในอาณาจักรล้านนา การศึกษาพระพุทธศาสนาจึงเกิดการตื่นตัวเป็นอย่างมาก (พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส (คำเชื้อ), 2559: 3) ส่งผลให้การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้รับ

ความสนใจอย่างกว้างขวางวรรณกรรมล้านนาที่สร้างขึ้นในยุคดังกล่าวมีลักษณะหลากหลาย ทั้งตำรา วรรณกรรม และชาดก ซึ่งได้แรงบันดาลใจจากพระไตรปิฎก วรรณกรรมบางส่วนถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมล้านนา และสื่อสารแนวคิดที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา เช่น เรื่องราวของพระพุทธเจ้าและพระอานนท์ ชาดกเหล่านี้ ที่เรียกว่า “ชาดกนอกนิบาต” ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการสอนศีลธรรม แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นและพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้งและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

วรรณกรรมชาดกต่างๆ ทั้งในและนอกนิบาต ได้สร้างแรงบันดาลใจให้เหล่าช่าง และศิลปินสร้างสรรค์งานพุทธศิลป์มากมาย เช่น จิตรกรรมที่วิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จ.เชียงใหม่ เขียนเรื่อง “สังข์ทองและสุวรรณหงส์” วัดบวกรกหลง จ.เชียงใหม่ เขียนเรื่อง “ทศชาติชาดก” วัดภูมินทร์ จ.น่าน เขียนเรื่อง “คันทกุมารชาดก” เป็นต้น การสร้างสรรค์ผลงานของช่างศิลป์เหล่านี้ ถือเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาและบอกเล่าประวัติศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ อีกรูปแบบหนึ่ง ให้คงอยู่กับดินแดนล้านนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับศาสนา บ้านเมือง และวิถีการดำเนินชีวิตในอดีต

พระธรรมโฆลานล้านนา เรื่อง “กุสสะราชา” เป็นหนึ่งในธรรมชาดาหรือธรรมประจำปักษ์ตรคนเกิดปี “จอ ปีเส็ด หรือปีหมา” เป็นเรื่องที่คัดลอกจากพระไตรปิฎก อรรถกถา “กุสชาดก” เนื้อหาโดยสรุปแล้ว เพราะความหลงแค่ขณะจิต ทำให้เกิด ความผิดหวัง ความสมหวัง ความพลัดพราก ความชอบใจ ความไม่ชอบใจ พระศาสดาจึงสอนให้เรื่องเหล่านี้ เป็นเรื่องธรรมดาไม่ควรยึดติดอยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนทำให้ปัจจุบันนั้นหมดความหมาย เราควรที่จะอยู่กับปัจจุบัน สดุดท้ายแล้ว รัก โลก โกรธ หลง ก็ไม่มีแก่นสารเป็นเพียงกิเลสที่ใจเราสร้างขึ้นมาก่อน “กุสสะราชา” ในพระธรรมโฆลานล้านนาจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวัฒนธรรมและคำสอน พร้อมทั้งนักษัตรปี “จอ” นี้ตรงกับปีนักษัตรของพระพุทธเจ้าทรงประสูติ มีเนื้อเรื่องที่มีความน่าสนใจ มีคำสอนที่ให้จิตใจของเราไม่ยึดติดอยู่กับ “ความหลง” ตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท จากการศึกษาพุทธประวัติพบว่า พระพุทธเจ้าทรงประสูติในเวลาเช้าตรงกับวันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปี จอใต้ต้นสาละคู่ที่ออกดอกบานสะพรั่ง (คณาจารย์สำนักพิมพ์ เลียงเชียง, 2546: 245)

อย่างไรก็ตาม การสืบทอดองค์ความรู้จากพระธรรมโฆลานล้านนาในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาด้านการสืบสานและการเผยแพร่ความรู้ ซึ่งอาจทำให้คนรุ่นใหม่ขาดความเข้าใจในคุณค่าที่แฝงอยู่ของมรดกทาง

วัฒนธรรมดังกล่าว อีกทั้งบทบาทของพระธรรมโฆลานล้านนาในการส่งผ่านความคิดกำลังลดลง เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลในสังคมสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะเดียวกัน ศิลปะร่วมสมัยได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสะท้อนความคิดและค่านิยมในยุคปัจจุบัน การสร้างสรรค์งานศิลปะที่หยิบยกแนวคิดจากการศึกษาเนื้อหาผ่านภูมิปัญญาโบราณมาประยุกต์ใช้ในศิลปะร่วมสมัยถือเป็นแนวทางหนึ่ง ที่สามารถอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน ซึ่งนอกจากจะช่วยธำรงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งภูมิปัญญาล้านนาแล้ว ยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมที่มีรากฐานมายาวนานผ่านมุมมองใหม่ที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยจึงได้นำพระธรรมโฆลานล้านนาเรื่องนี้ มาปริวรรต จากอักษรล้านนา เป็นอักษรไทย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ เมื่อผู้วิจัยศึกษาแล้วสามารถสรุปแนวความคิดหลักของเรื่องคือ “ความหลง” จึงนำแนวความคิดนี้มาตีความจากวรรณกรรมล้านนาสู่จิตรกรรมร่วมสมัย เพื่อสื่อสารการตีความใหม่ ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน โดยผลงานสร้างสรรค์ที่ได้ประกอบด้วยจิตรกรรม จำนวน 6 ชิ้นงาน ซึ่งสะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดจากวรรณกรรมชาดกล้านนากับชีวิตสมัยใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อการปริวรรตพระธรรมโฆลานล้านนา เรื่อง กุสสะราช จากอักษรล้านนาเป็นอักษรไทยวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญ แนวคิดหลักที่ปรากฏในวรรณกรรม
- 2) เพื่อพัฒนาแนวคิดและการตีความใหม่จากวรรณกรรมชาดก “กุสสะราช” เชื่อมโยงแนวคิดด้านศาสนาและวัฒนธรรมล้านนาเข้ากับบริบททางสังคมร่วมสมัย ใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม
- 3) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย สะท้อนการตีความใหม่ จากวรรณกรรมล้านนา และจัดแสดงผลงานนิทรรศการศิลปะ เผยแพร่องค์ความรู้ และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีขั้นตอนการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้อยู่ภายใต้หัวข้อ “การสร้างสรรคงานศิลปะร่วมสมัย โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการปริวรรตพระธรรมโฆลานล้านนา เรื่อง กุสสะราช” การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และศิลปะวิจัย (Art and Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือวิชาการ บทความ ที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมโฆลานเพื่อเก็บข้อมูล กับทั้งการปริวรรตพระธรรมโฆลานล้านนา เรื่อง “กุสสะราช” จากอักษรล้านนาเป็นอักษรไทย เพื่อศึกษาวิเคราะห์หาแนวคิดใช้เป็นแรงบันดาลใจ แล้วนำแนวคิดนั้นมาตีความใหม่ เพื่อสร้างภาพร่าง ให้สอดคล้องกับการตีความ นำไปสู่การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ท่าน คือ ผู้ปริวรรตและผู้เชี่ยวชาญภาษาล้านนา 3 คน และ กลุ่มตัวอย่างศิลปินที่นำผลงานมาศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ 3 คน

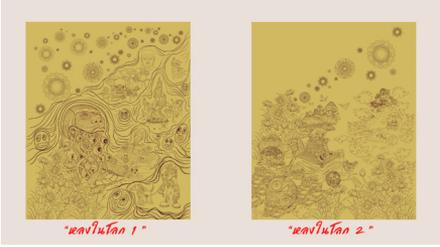
3. เครื่องมือในการวิจัย เอกสารรายงานที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง กุสสะราช และงานศิลปะร่วมสมัย แบบร่างผลงาน หลงในความไม่มี 2 ชิ้นงาน, หลงในความคิด 2 ชิ้นงาน, หลงในโลก 2 ชิ้นงาน และตรวจสอบความถูกต้องของชิ้นงานในการออกแบบและดำเนินการสร้างสรรค์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม จำนวน 3 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเรื่อง กุสสะราช ทั้งในพระไตรปิฎก และเอกสารการปริวรรตจากพระธรรมโฆลานล้านนาของวัดทุ่งม่านใต้-บ่อหิน ต.บ้านเป้า อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ เพื่อนำผลวิเคราะห์มาขยายตีความเป็นแนวคิด ทำเป็นภาพร่าง และนำแบบร่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์ ให้ข้อเสนอแนะและนำไปปรับปรุงแก้ไข

5. ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ลำดับ	ขั้นตอนการทำงาน	รูปภาพ
1.	ทำภาพร่างจากการวาดดินสอบนกระดาษแบบคร่าว ๆ เพื่อกำหนดรูปทรงส่วนที่สำคัญที่ต้องการเน้นด้วยการจัดวางองค์ประกอบ เมื่อได้ภาพร่างโครงสร้างลายเส้นกำหนด	 <p>ภาพที่ 1 ทำภาพร่างจากการวาดดินสอบนกระดาษแบบคร่าว ๆ ที่มา : พระอภิญญา บุญทาหลู่</p>
2.	ทำภาพร่างที่แน่นอน ผู้วิจัยเลือกที่จะร่างภาพต้นแบบอย่างละเอียดด้วยแอปพลิเคชัน โพรครีเอท (Procreate) บนไอแพด (iPad) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากก่อนเป็นภาพต้นแบบ ขั้นตอนนี้อาจแก้ไขบางส่วนเพื่อความเหมาะสมและสมบูรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานจริง	 <p>"ผลงานในความไม่มี 1" "ผลงานในความไม่มี 2"</p> <p>"ผลงานในความไม่มี 1" "ผลงานในความไม่มี 2"</p>

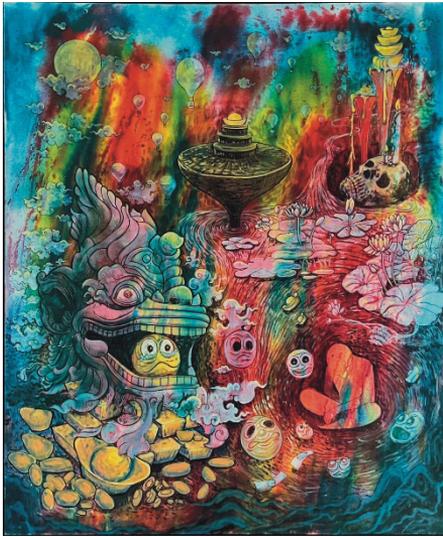
		 <p>ภาพที่ 2 ทำภาพร่างที่แน่นอน “หลงใน ความไม่มี” ที่มา : พระอภิญญ บัญญาทาส</p>
3.	เตรียมเฟรมผ้าใบ CANVAS ตาม ขนาดที่กำหนด (120x100 cm.) จำนวน 6 เฟรม	 <p>ภาพที่ 3 เตรียมเฟรมผ้าใบ CANVAS ที่มา : พระอภิญญ บัญญาทาส</p>
4.	สร้างพื้นหลัง (Background) ลง สีโดยรวมให้เร้าอารมณ์ตามโครง สีที่ต้องการให้ทั่วหน้าเฟรมผ้าใบ CANVAS ทั้งหมด ก่อนที่จะทำการ ร่างภาพที่แน่นอนในขั้นตอนต่อไป	 <p>ภาพที่ 4 สร้างพื้นหลัง (Background) ลงสีโดยรวมให้เร้าอารมณ์ ที่มา : พระอภิญญ บัญญาทาส</p>

<p>5.</p>	<p>การสร้างสรรค์ผลงานจริง (Creative) ทำการร่างภาพที่แน่นอนลงบนเฟรมผ้าใบ CANVAS ทั้งหมด</p>	 <p>ภาพที่ 5 ทำการร่างภาพที่แน่นอนลงบนเฟรมผ้าใบ CANVAS ทั้งหมด แหล่งที่มา : พระอภิญญา บุญทาหลู่</p>
<p>6.</p>	<p>ลงสีส่วนรวม (Painting) เมื่อร่างภาพที่แน่นอนเสร็จแล้วทำการลงสีอะคริลิก (ARTISTIC สีไทยพหุรงค์) ลงให้ทั่วหน้าเฟรมทั้งหมด โดยใช้สีขาวอมคราม</p>	 <p>ภาพที่ 6 ลงให้ทั่วหน้าเฟรมทั้งหมด โดยใช้สีขาวอมคราม ที่มา : พระอภิญญา บุญทาหลู่</p>

<p>7. เพิ่มน้ำหนักในผลงาน ลงสีเพิ่มลงไปในรูปแบบทรงและสร้างบรรยากาศโดยรวมให้ทั่วผลงาน</p>	
<p>8. เพิ่มน้ำหนักในผลงาน ลงสีเพิ่มลงไปในรูปแบบทรงและสร้างบรรยากาศโดยรวมให้ทั่วผลงาน</p>	

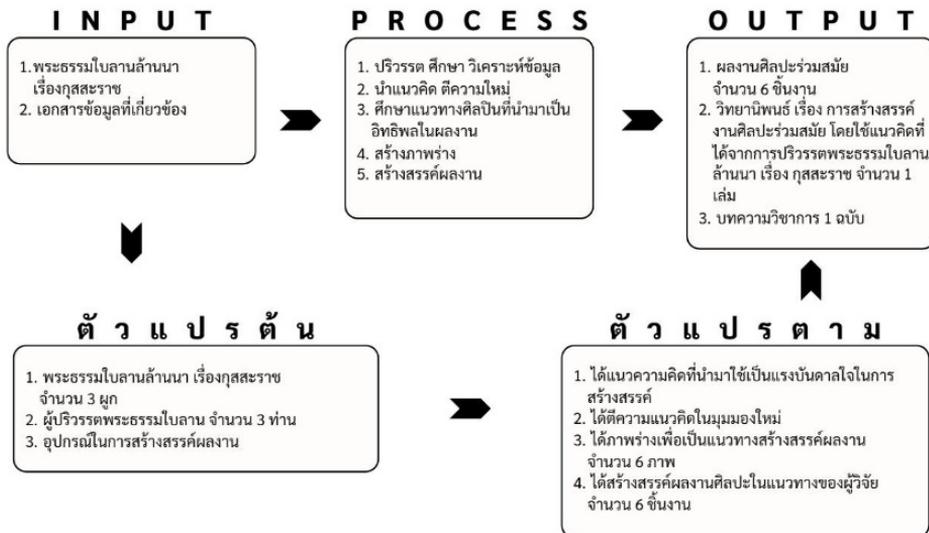
ภาพที่ 7 ลงให้ทั่วหน้าเฟรมทั้งหมด โดยใช้สีขาว
อมคราม
ที่มา : พระอภิญญ บัญฑิต

ภาพที่ 8 ลงสีเพิ่มลงไปในรูปแบบทรงและสร้าง
บรรยากาศโดยรวมให้ทั่วผลงาน
ที่มา : พระอภิญญ บัญฑิต

		 <p data-bbox="677 820 1165 959">ภาพที่ 9 เก็บรายละเอียดและเน้นน้ำหนัก เพื่อ ให้งานเกิดความสมบูรณ์ ที่มา : พระอภิภู บุญทาหู่</p>
--	--	---

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย ในครั้งนี้ จะเป็นการใช้พระธรรมไบลานล้านนา เรื่อง “กุสสะราช” เป็นแหล่งข้อมูลในการตีความและพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้าง สรรค์ผลงานศิลปะ โดยมุ่งเน้นการปริวรรต และศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาศิลปิน ที่มีอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่คล้ายคลึงกับแนวทางที่วิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำเสนอการ ตีความแนวคิดในมุมมองของผู้วิจัย ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย ผู้วิจัยได้ กำหนดกรอบและวิธีวิจัยดังนี้

ภาพที่ 10 กรอบแนวคิดของผู้วิจัย

ที่มา : พระอภิฎ บุญทาหลู

ผลการวิจัย

1) ปรวิวรรตพระธรรมโบลานล้านนา เรื่อง กุสสะราช จากอักษรล้านนาเป็นอักษรไทย

กุสสะราช หรือ กุสซาดก เป็นชาตคที่ปรากฎในพระไตรปิฎกและวรรณกรรม ล้านนา กล่าวถึง พระเจ้ากุสราช ผู้ลุ่มหลงในความงามของ นางประภาวดี จนเกิดความทุกข์ พระพุทธองค์ทรงนำเรื่องน้มาแสดงธรรมแก่พระภิกษุผู้ไม่ยินดีในพรมจรรย์ เพื่อเตือนสติให้เห็นถึงโทษของ “ความหลง” ซึ่งเป็นแก่นสำคัญของเรื่อง

เนื้อเรื่องในพระไตรปิฎกและพระธรรมโบลานล้านนามีความคล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียดบางส่วน โดยเฉพาะ คาถาภาษาบาลี ซึ่งอาจมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีเพื่อตรวจสอบให้ถูกต้อง แนวคิดหลักของเรื่องคือ “ความหลง” ซึ่งไม่ได้หมายถึงแค่การลุ่มหลงในรูปร่างภายนอก แต่ยังรวมถึง การยึดติดในมายาคติ ความไม่รู้เท่าทันความจริง และการไม่ปล่อยวาง ความหลงนี้นำไปสู่ความทุกข์ เช่น พระเจ้ากุสราชที่ต้องทรมานเพราะความยึดติดในความงาม พระภิกษุที่เศร้าหมองจากกิเลส หรือหญิงสาวที่มีมานะจนเห็นมรณภัย

พระธรรมเทศานี้เน้นย้ำถึง โทษของกรรม การอดทน และการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิต รวมถึงการเอาชนะอุปสรรคด้วยคุณธรรมและความเมตตา สุดท้าย ภิกษุผู้ได้รับฟังธรรมก็บรรลุโสดาปัตติผล แสดงให้เห็นถึงพลังของการตระหนักรู้และปล่อยวางในหลักพระพุทธศาสนา

2) พัฒนาแนวคิดและการตีความใหม่จากวรรณกรรมล้านนาเพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

การตีความแนวคิดเกี่ยวกับ “ความหลง” สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งในบริบทดั้งเดิมตามพระธรรมไบลานล้านนา และบริบทใหม่ในสังคมร่วมสมัย โดยมีการจำแนกมิติของความหลงออกเป็นหลายระดับเพื่อนำเสนอในเชิงวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

(1) ความหลงในพระธรรมไบลานล้านนา ตามพระธรรมไบลานล้านนา ความหลง ถูกอธิบายว่าเป็น สภาวะทางจิตที่เกิดขึ้นชั่วขณะ อันส่งผลให้เกิด ความสมหวัง ความผิดหวัง ความพลัดพราก ความชอบใจ และความไม่ชอบใจ พระศาสดาทรงสอนว่า ไม่ควรยึดติดกับอารมณ์และความรู้สึกเหล่านั้นทำให้สูญเสียความสมดุลในการดำเนินชีวิต เนื่องจาก รัก โลภ โกรธ หลง เป็นเพียงกิเลสที่จิตของมนุษย์สร้างขึ้นเอง และไม่อาจยั่งยืน

(2) การตีความใหม่ในบริบทสังคมปัจจุบัน ในบริบทของสังคมร่วมสมัย “ความหลง” สามารถสะท้อนถึง การยึดติดกับสิ่งเร้าในโลกดิจิทัล โซเชียลมีเดีย และระบบทุนนิยม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ สุขภาพจิต พฤติกรรมทางสังคม และจิตวิญญาณของบุคคล โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่

(2.1) ความหลงในความไม่มี หมายถึง การยึดติดกับสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง หรือการปรุงแต่งของจิต เช่น การเปรียบเทียบตนเองกับมาตรฐานที่สร้างขึ้นโดยสื่อสังคมออนไลน์ หรือการให้คุณค่าแก่สิ่งที่ไม่มีความหมายทางความเป็นจริง ความหลงลักษณะนี้นำไปสู่ ความต้องการที่ไม่สิ้นสุด การไม่พอใจในตนเอง และสภาวะทางจิตที่ขาดความสมดุล

(2.2) ความหลงในความคิด หมายถึง การยึดติดในทัศนคติและมุมมองของตนเองจนขาดการเปิดกว้างต่อความคิดเห็นของผู้อื่น บุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองมากเกินไป อาจเกิด ภาวะหลงตน (self-delusion) ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางสังคม แม้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการส่วนบุคคล หากขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ อาจก่อให้เกิด ความต้อร้อน การปฏิเสธความคิดเห็นที่แตกต่าง และการขาดทักษะในการปรับตัว

(2.3) ความหลงในโลก หมายถึง การยึดติดกับวัตถุนิยมและอัตลักษณ์ทางสังคม อันนำไปสู่ ความพึงพอใจชั่วคราวที่ต้องแลกมาด้วยความเครียดและภาระทางจิตใจ บุคคลที่ให้ความสำคัญกับสถานะทางสังคมหรือทรัพย์สินมากเกินไป อาจเผชิญกับ ความวิตกกังวล ความไม่พอใจ และความกดดันจากการเปรียบเทียบทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นให้ตระหนักถึง ความไม่เที่ยงของสิ่งทั้งปวง และการปล่อยวางเพื่อความสงบภายใน

แนวคิดเรื่อง “ความหลง” ในบริบทของพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นคำสอนทางจิตวิญญาณ หากแต่สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในโลกยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้และเข้าใจถึงผลกระทบของความหลง จะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอย่างสมดุล หลีกเลียงความทุกข์ และใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการจัดการกับสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

3) สร้างและเผยแพร่ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจำนวน 6 ชิ้นงานผ่านนิทรรศการศิลปะ

ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ความหลง” ใช้แนวคิดแรงบันดาลใจจากเนื้อหาและเรื่องราวจากพระธรรมโฆสภกถา เรื่องกุสสะราช ของวัดทุ่งม่านใต้-บ่อหิน ต.บ้านป่าอ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง จำนวน 3 ผูก เป็นจินตภาพและมุมมองใหม่ของวิจัยที่ต้องการสื่อและสะท้อนความรู้สึกดังกล่าว พระธรรมโฆสภกถานับได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ดั่งามควรค่าแก่การอนุรักษ์ ฟันฟู (ปริวรรต) ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างที่ดีของการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

(1) “หลงในความไม่มี” หัวข้อนี้สร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้เป็น 2 แนวคิด เกี่ยวกับหลงในโลกในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 11, 12 ภาพจิตรกรรมร่วมสมัย ชั้นที่ 1 “หลงในความไม่มี 1 ”, ชั้นที่ 2 “หลงในความไม่มี 2 ”

(1.1) สร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 1

พระพุทธศาสนานั้นยิ่งใหญ่เสมอ แม้ไม่มีเราก็ดำเนินตาม บางคนหาแต่ประโยชน์ทางวัตถุ (ทางนอก) เข้าตัวเองทั้ง ๆ ที่ก็ได้ไม่มีอะไรมากมายขนาดนั้นที่ต้องให้ยึดติด แม้ตัวจะมีสมบัติ (ทางใน) อยู่ก็ไม่ได้ยินดีมีอยู่เอาไว้แค่ประดับกาย บางคนสมบัติวัตถุ (ทางนอก) นั้นมีล้นเหลือแต่ไม่มีความยินดีเลยแม้แต่เครื่องประดับ เอาแต่ไฝหาสมบัติ (ทางใน) เพื่อให้ตัวเองนั้นได้หลุดพ้นจากสิ่งเหล่านั้น (ทรัพย์สมบัติ) ทั้งสองสิ่งนั้นไม่สมดุล ต่างคนต่างอยากได้ โหยหาแต่สิ่งที่ตัวเองไม่มี และไม่ยินดีกับสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ “หลงในความไม่มี 1”

(1.2) สร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 2

อารมณ์ความหลงยินดีใน ที่ได้มาแล้ว (ทรัพย์) มีมาแล้ว (ปัญญา) จึงไม่สนใจสิ่งรอบตัวเอง ไม่สนกาลเวลา ยินดีกับแค่สิ่งของที่ผ่านเข้ามา แม้ไม่ผ่านไป แต่เราก็จะต้องผ่านไปอยู่ดี เพราะทุกคนนั้น ไม่สามารถหลุดจากสิ่งนี้ได้ (ความตาย) บางอย่างนั้นเพื่อให้ได้มา แม้ความตาย (มรณะ) อยู่รอบตัวก็เลือกที่จะมองไม่เห็น เอาแต่มองหาเป้าหมาย (กรอบ

ความคิด) เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการต่อไปก็แสดงอารมณ์ความยินดีอยู่เสมอ (เหน้อยใหม่) “หลงในความไม่มี 2”

(2) “หลงในความคิด” หัวข้อนี้สร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้เป็น 2 แนวคิด เกี่ยวกับหลงในโลกในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 13, 14 ภาพจิตรกรรมร่วมสมัย ชั้นที่ 3 “หลงในความคิด 1”, ชั้นที่ 4 “หลงในความคิด 2”

(2.1) สร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 1 ว่างวน (ข้างนอก) ความคิดเมื่อย้าคิดย้า ทำกับตัวเอง คิดแต่จะหาทรัพย์สมบัติ (เงิน) เพื่อมาหล่อเลี้ยงความคิดตัวเองนั้นให้เติบโต คิดเอาแต่ตัวเองเป็นใหญ่ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง (กุทำได้) ใจดุดั่งราชสีห์ ความสุขที่หลอกตัวเองนั้นคือตัวเอง มัวเมาอยู่กับความหลงในความคิดนี้ ใช้ชีวิตโดยประมาท (ร่างกาย) ไม่สน ความตายไม่มองคิดว่าอยู่ไกล ทิ้งไว้ข้างหลัง (กูจะเอา ๆ กูจะหา ๆ) “หลงในความคิด 1”

(2.2) สร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 2 แสดงลักษณะ (เหน้อยใหม่ข้างใน) ในหัวมีแต่ความคิดที่จะทำนั่นทำนี่ สิ่งที่ได้มีไปด้วยสิ่งเร้า มีความสุขอยู่กับสิ่งนั้น (คิดว่าดีแล้ว) เมื่อตาเห็น ก็อยากได้ เมื่อหูได้ยิน ก็อยากได้ เมื่อจมูกได้กลิ่น ก็อยากได้ เมื่อลิ้นได้สัมผัส ก็อยากได้ เมื่อมีใจ กูจะเอา เหล่านี้ถือว่า “สุขแล้ว” แม้มองไม่เห็นสิ่งที่ตัวเองเป็นก็ตาม แต่คนอื่นเห็น (เหน้อยเนาะ) “หลงในความคิด 2”

(3) “หลงในโลก” หัวข้อนี้สร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้เป็น 2 แนวคิด เกี่ยวกับหลงในโลกในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 14, 15 ภาพจิตรกรรมร่วมสมัย ชั้นที่ 5 “หลงในโลก 1 ” , ชั้นที่ 6 “หลงในโลก 2 ”

ภาพที่ 15, 16 ภาพจิตรกรรมร่วมสมัย ชั้นที่ 5 “หลงในโลก 1 ” , ชั้นที่ 6 “หลงในโลก 2 ”

(3.1) สร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 1 ปากนั้นมีไว้กิน พุด เป็นอวัยวะส่วนที่เห็นได้ชัดที่สุดว่าเราของ (อาหาร) ต่าง ๆ เข้าร่างกาย ตานั่น คือสิ่งที่ทำให้เกิดความอยาก (หลง) ได้ง่ายที่สุด ทำให้ความอยากของเรานั้นเกินตัว หากปากเราไม่มีนั้นเราจะอยู่ได้ไหม? จะมีความสุขไหม? สื่อว่า ความอยาก (หลง) มีได้แต่พอควร เมื่อเกินตัวก็เป็นทุกข์ (สภาวะที่ทนอยู่ได้ยาก) โลกนี้เหมือนโรงละคร ปวงนิกรเราท่านเกิดมาต่างร้ายรำทำที่ท่า ไปตามลีลาของบทละคร บางครั้งก็เศร้าบางครั้งเราก็สุข บางทีก็ทุกข์หัวอกสะท้อน มีร่างมีรักมีจากมีจร พอจบละครชีวิตก็ลา “หลงในโลก 1”

(3.2) สร้างสรรค์ผลงาน ชั้นที่ 2 การศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เราารู้จักโลกมากขึ้น เป็นสิ่งที่ช่วยเราหาทรัพย์สมบัติได้ (ทั้งทางใน และทางนอก) แต่ในระหว่างการศึกษาก็มีความลำบากเป็นเรื่องธรรมดา ในโลกปัจจุบัน การนำไปใช้ก็ขึ้นอยู่กับบุคคล ความคิดของแต่ละคนเมื่อได้ศึกษาย่อมมีความคิดที่แตกต่างกัน “หลงในโลก 2”

นิทรรศการแสดงผลงานวิทยานิพนธ์
Thesis Exhibition 2025

ภาพที่ 17 นิทรรศการแสดงผลงานวิทยานิพนธ์

องค์ความรู้จากงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาแนวคิดจากพระธรรมโฆลานล้านนาเรื่อง “กุสสะราชา” วิเคราะห์ตีความ และสื่อผ่านในบริบทศิลปะร่วมสมัย เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่องค์ความรู้ แนวคิดหลักของเรื่องคือ “ความหลง” ซึ่งถูกนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยจำนวน 6 ชิ้น ผ่านการใช้เทคนิคสีอะคริลิก ผลงานเหล่านี้ถูกนำเสนอในนิทรรศการศิลปะ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาทางพุทธศาสนาในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย การนำแนวคิดจากพระธรรมโฆลานมาใช้ในงานศิลปะช่วยเชื่อมโยงวรรณกรรมดั้งเดิมกับสังคมปัจจุบันและสร้างความเข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 18 องค์ความรู้จากงานวิจัย

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักคำสอนที่ปรากฏในพระธรรมโบลานล้านนาเรื่อง “กุสสะราช” จากวัดทุ่งม่านใต้-บ่อหิน จังหวัดลำปาง ผ่านการปริวรรตและตีความแนวคิดหลักของเรื่องนั้น ได้กล่าวถึง “ความหลง” หรือโมหะ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์เวียนว่ายอยู่ในวัฏจักรของทุกข์ จากการศึกษาพบว่า “กุสสะราช” ซึ่งเป็นพระธรรมประจำปีนักษัตรปีจอ (เนื่องจากปัจจุบันความสนใจในวรรณกรรมโบลานล้านนาและเทศนาพื้นเมืองมีแนวโน้มลดลงยังผลให้พระธรรมโบลานดังกล่าวนี้ไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควร) ผู้วิจัยซึ่งอยู่ในเพชรบรรพชิตมีหน้าที่เผยแพร่หลักธรรมส่งเสริมทำนุบำรุงรักษาและปกป้องพระพุทธศาสนา สืบทอดเจตนารมณ์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อสืบ

ต่ออายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบไป จึงได้นำแก่นแนวคิดดังกล่าวมาตีความใหม่ โดยผ่านการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมร่วมสมัยเพื่อสะท้อนประเด็นทางพุทธศาสนากับบริบทของสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี, 2563: 3) ซึ่งศึกษาการตีความวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มีต่องานพุทธศิลป์ งานวิจัยของ (ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี, 2563: 9) ยังชี้ให้เห็นว่าคุณค่าการใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาในศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในถ่ายทอดแนวคิดทางพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คน นอกจากนี้ งานวิจัยของ (พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิไล, 2559: 5) ที่ศึกษาการตีความแนวคิดในพระธรรมบาลานล้านนามีอิทธิพลต่อผู้คน ชี้ให้เห็นว่าคำสอนที่ปรากฏในพระธรรมบาลานล้านนาช่วยให้ผู้คนเกิดการนิยมนำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษของตน ผลงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ที่นำเสนอการตีความแนวคิดเรื่อง “กุสละราช” ผ่านจิตรกรรมร่วมสมัย สดุดท้าย งานวิจัยของ (พระครูกิตติวรานวัตร, พระฉัตรชัย อธิปถโย, และพระอุดมสิทธินายก, 2561: 484) ที่ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการสืบสานวัฒนธรรมไทย พบว่า จากการศึกษาประเทศไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับผู้วิจัยโดยตรง ผู้วิจัยจึงสามารถใช้บทบาทดังกล่าวนำเสนอหลักธรรมผ่านจิตรกรรมร่วมสมัย โดยการเชื่อมโยงแนวคิดทางพุทธศาสนากับบริบทสังคมปัจจุบัน

ในกระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิด “ความหลง” ผ่านองค์ประกอบทางศิลปะ เช่น การใช้โทนสีที่สะท้อนสภาวะอารมณ์ การจัดวางองค์ประกอบที่แสดงถึงภาวะจิตใจที่ติดอยู่ในวัฏสงสาร และการใช้สัญลักษณ์ร่วมสมัย เช่น อีโมจิ สื่อถึงความรู้สึกและอิทธิพลของสังคมดิจิทัลต่อจิตมนุษย์ งานจิตรกรรมที่สร้างขึ้นจึงเป็นเสมือนเครื่องมือสื่อสารที่ช่วยให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาของพระธรรมบาลานล้านนากับบริบทปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ (จรรยาภรณ์ กิตติกุลคุณานนท์, อาคม เสงี่ยมวิบูล, และวุฒิพงษ์ โรจน์เชษมศรี, 2561: 67) ที่ชี้ให้เห็นว่าสีในงานศิลปะสามารถกระตุ้นอารมณ์ของผู้ชมได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะสีที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์เชิงลบหรือบวกจะส่งผลต่อการตีความของผู้ชมต่อผลงาน นอกจากนี้ งานวิจัยของ (อลงกต ยาวิละภาค และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2562: 297) ที่ชี้ให้เห็นว่าประกอบศิลป์ ช่วยให้ผู้คนเกิดความสนใจ รู้สึกตื่นเต้นและอยากรู้อูข้อมูลภาพนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยโดยเฉพาะเมื่อผลงานนำเสนอผ่านรูปแบบที่มีลักษณะเชิงสัญลักษณ์ ผู้ชมสามารถตีความและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง สดุดท้าย งานวิจัยของ (โอชนา พูลทองตีวัฒนา, 2556: ณ) ชี้ให้เห็นว่า ศิลปะพัฒนาจาก

การเลียนแบบธรรมชาติ สู่การแสดงอารมณ์และสร้างรูปทรงที่มีความหมาย จนกลายเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมตีความผลงานด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อิมोजิที่สามารถเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอารมณ์ ความคิด และแนวโน้มทางสังคมของมนุษย์ ซึ่งทำให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันผ่านศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการนำแนวคิดจากพระธรรมโบลานล้านนามาตีความในรูปแบบศิลปะร่วมสมัยการศึกษาดังกล่าวนอกจากเป็นการสร้างองค์ความรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ศึกษาแล้ว ยังเป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงวรรณกรรมโบราณได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และจรรโลงมรดกทางวัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่ โดยนำเสนอในรูปแบบที่เชื่อมโยงกับสังคมร่วมสมัย ปัญหาสำคัญที่พบระหว่างการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ข้อจำกัดด้านการปริวรรตอักษรล้านนา ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการถอดความ ความซับซ้อนและความยากของการสื่อสารแนวคิดผ่านงานจิตรกรรมผู้ศึกษาต้องมีความสนใจอย่างจริงจัง ซึ่งการดำเนินการต้องอาศัยการทดลองและการปรับปรุงประกอบของผลงานเพื่อให้สื่อความหมายได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุรพล มาประจักษ์ และพูนชัย ปันธิยะ, 2564: 13) ซึ่งระบุว่าจิตรกรรมเป็นศิลปะที่สำคัญ สะท้อนคติความเชื่อ เทคนิค งานช่าง และการแสดงออกทางวัฒนธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในยุคต่างๆ งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวจากอดีตสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ งานวิจัยของ (พระณัฐพงษ์ สิริภทฺทจารี และลิขิต มาแก้ว, 2565: 19) ชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของ วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา มีคุณค่าต่อสังคม วัฒนธรรม ศิลปะ และประเพณี

สรุป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย โดยใช้แนวคิดจากพระธรรมโบลานล้านนาเรื่อง “กุสสะราชา” ซึ่งกล่าวถึง “ความหลง” (โมหะ) ที่เป็นปัจจัยให้มนุษย์เวียนว่ายอยู่ในวัฏจักรของทุกข์ ผู้วิจัยได้นำแก่นแนวคิดดังกล่าวมาตีความใหม่ผ่านจิตรกรรมร่วมสมัยเพื่อเชื่อมโยงหลักธรรมกับบริบทสังคมปัจจุบันผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการนำวรรณกรรมล้านนามาตีความเชิงศิลปะช่วยให้เข้าถึงผู้คนรุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการ

อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมล้านนาให้คงอยู่ โดยเฉพาะในยุคที่ความสนใจต่อวรรณกรรมโบราณลดลง ในเชิงศิลปะ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีสื่อสารวัฒนธรรม จัดวางองค์ประกอบแสดงภาวะจิตใจ และใช้สัญลักษณ์ร่วมสมัย เช่น อีโมจิ เพื่อเชื่อมโยงกับสังคมดิจิทัล ซึ่งช่วยให้ผู้ชมสามารถตีความและเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ตนเองได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยพบข้อจำกัด เช่น ความยากในการปริวรรตอักษรล้านนา และความซับซ้อนของการสื่อสารแนวคิดผ่านจิตรกรรม ซึ่งต้องอาศัยการทดลองและปรับองค์ประกอบเพื่อให้สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงแต่สร้างองค์ความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสื่อสารหลักธรรมพุทธศาสนาให้เข้ากับยุคสมัย และเป็นแนวทางในการเผยแพร่พุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันผ่านศิลปะอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาพระธรรมใบลานล้านนา (อักษรล้านนา)

- (1) หากไม่มีความเชี่ยวชาญด้านอักษรล้านนา ควรขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและต่อเนื่อง
- (2) ระยะเวลาการศึกษาขึ้นอยู่กับพื้นฐานของผู้วิจัย ดังนั้น ควรมีการวางแผนที่ยืดหยุ่นและมีความพร้อมในการศึกษาข้อมูลเชิงลึก

2) การศึกษาและการตีความวรรณกรรมท้องถิ่น

- (1) ควรศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจ แก่นแท้ของเรื่องราว สัญลักษณ์ และคตินิยม ที่ซ่อนอยู่
- (2) การตีความควรใช้มุมมองที่หลากหลาย เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และจิตวิทยา เพื่อเพิ่มมิติในการวิเคราะห์และให้ผลงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) การผสมผสานแนวคิดดั้งเดิมและความร่วมสมัย

- (1) ควรเชื่อมโยง ภูมิปัญญาดั้งเดิม กับ เทคนิคและแนวคิดร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีเอกลักษณ์และสามารถเข้าถึงผู้ชมกลุ่มใหม่ได้
- (2) ส่งเสริมการใช้นวัตกรรม เช่น วัสดุหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการนำเสนอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มคุณค่าทางศิลปะ

บรรณานุกรม

- คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง. (2546). **หนังสือ บูรณาการแผนใหม่ นักรรรมชั้นตรีรวมทุกวิชา.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง
- ธีระพงษ์ จาตุมา. (2566). **ลายเส้นพุทธศิลป์ล้านนา.** พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: หจก.วนิดา
การพิมพ์.
- ประเสริฐ ณ นคร และปวงคำ ต้อยเขียว. (2562). **ตำนานมุลศาสนาเชียงใหม่ เชียงตุง.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: หจก.สามลดา.
- ศุภย์ศึกษาเอกสารโบราณ(ศ.อ.บ.). (2559). **ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ นักเรียน นักศึกษา
และประชาชน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: ตรีโอ แอดเวอร์ไทซิง แอนด์ มีเดีย.
- จรรยาภรณ์ กิตติกุลคุณานนท์, อาคม เสงี่ยมวิบูล, และวุฒิพงษ์ โรจน์เชษมศรี. (2561).
จิตรกรรมร่วมสมัยไทย: แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จากการผสมผสาน
ทางวัฒนธรรมกับความเป็นอัตลักษณ์ในกระแสสังคมบริโภคนิยม. **ประชุมวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 14 “50 ปี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้มีปัญญาพึงเป็นอยู่เพื่อมหาชน”**, สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2568, จาก [http://
research.msu.ac.th/mrc14/](http://research.msu.ac.th/mrc14/)
- พระครูกิตติวรานวัตร, พระฉัตรชัย อธิปญโญ, และพระอุดมสิทธิธนายก. (2561). บทบาทพระ
สงฆ์ใน การสืบสานวัฒนธรรมไทย. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 5(3), 468-487.
- พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส. (2563). ปุพพเปตพลีที่ปรากฏในคัมภีร์โบลานล้านนาของวัด
หลวงราชสันฐานจังหวัดพะเยา. **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ.** 1(1), 1-10.
- พระณัฐพงษ์ สิริภทฺทจารี และลิขิต มาแก้ว. (2565). คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังวิหารลายคำ
วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร. **วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา.** 13(1), 16-30.
- ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี. (2563). คุณค่าวรรณกรรมพุทธประวัติต่อการสร้างสรรค์จิตรกรรมล้าน
นา. **วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 17(2), 1-14.
- สุรพล มาประจักษ์ และพูนชัย ปันนียะ. (2564). พุทธจิตรกรรมล้านนาในการสืบทอดพระพุทธ
ศาสนา. **วารสารพุทธศิลปกรรม.** 4(1), 1-14.
- อลงกต ยาวิละภาศ และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะ
เรื่อง องค์ประกอบ ศิลป์และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมศิลปะตามแนวคิดหมวกหกใบร่วมกับการ

วิเคราะห์ทางทัศนศิลป์. วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
25(1), 287-302.

โอชนา พูลทองดีวัฒนา. (2556). สุนทรียศาสตร์ตะวันตก : พัฒนาการของการแสวงหาคำตอบ
เกี่ยวกับศิลปะและความงาม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University
(Humanities, Social Sciences and arts)*. 6(4), ช-ด.